

Реферат на тему: "Психологізм в новелах П. Меріме"

Проспер Меріме

РЕФЕРАТ

на тему:

"Психологізм в новелах П.Меріме"

1. Становлення П.Меріме як письменника-новеліста

Проспер Меріме — один з чудових французьких критичних реалістів 19 століття, блискучий драматург і майстер художньої прози. На відміну від Стендаля і Бальзака Меріме не ставав володарем дум цілих поколінь; вплив, зроблений ним на духовне життя Франції, було менш широким і могутнім. Однак естетичне значення його творчості величезне. Створені ним твори нев'януть: настільки глибоко втілена в них життєва правда, настільки досконала їхня форма.

В далекому XIX сторіччі у великому місті Парижі, в родині художників народився один із видатних синів Франції, який став світовою зіркою не останньої величини — Проспер Меріме (1803 — 1870).

Майбутній письменник народився в 1803 році в Парижі в заможній родині. Закінчивши ліцей він пішов навчатися на юридичний факультет Паризького університету. Однак юриспруденція зовсім не цікавила його.

Коло інтересів і естетичні погляди молодого Меріме визначилися рано, склавшись вже в колі родини: батько його був художником, послідовником Жака Луї Давида, провідного представника мистецтва революційного класицизму; мати теж художниця, жінка різнобічної освіти, навчила сина малюванню, познайомила його з ідеями французьких просвітителів 18-століття. У дитинстві Проспер Меріме із захопленням читає Шекспіра і Байрона в оригіналі, а в шістнадцять років разом зі своїм другом Жаном-Жаком Ампером (сином великого фізика) він береться за переклад видатного пам'ятника англійського предромантизму — "Пісня Оссіана" Д. Макферсона.

Знайомство молодого Меріме з літературно-художнім середовищем Парижа (у двадцяті роки він став одним з учасників кружка Етьєна Делекруза, художника, критика мистецтва і теоретика поезії), а в 1822 році — з Стендалем, людиною, що має великий письменницький досвід, сприяла подальшому поглибленню естетичного кредо Меріме, визначила його критичне відношення до режиму Реставрації, симпатії до лібералів.

Становлення Меріме-письменника відбувалося в часи запеклої боротьби між літературною молоддю, що тягнулася до відновлення французької літератури, і письменників старшого покоління, які надають перевагу перевіреним часом канонам класицизму. Меріме, знаходячись у дружніх відносинах з Гюго — головою і надуманим вождем романтичної молоді, а також зі Стендалем, підтримував їх у боротьбі з

класицизмом і прийняв у цій боротьбі особисту участь.

Письменник пройшов довгий і складний творчий шлях. Як художник він завоював популярність і визнання раніше Стендаля і Бальзака, у роки, коли романтики тільки піднімалися на штурм твердині класицизму, а література давала перші паростки.

Внутрішній вигляд Меріме, наявні його світовідчуття протиріччя, особливості його художньої манери неможливо осягти, без огляду на своєрідності пережитої ним еволюції. Художній розвиток Меріме виявився найтіснішим чином пов'язаним з ходом громадського життя країни. Його основні віхи в цілому збігаються з переломними, ключовими моментами історії Франції, і насамперед — з революціями 1830 і 1848 років.

Інтерес до самостійної літературної творчості став виявлятися в Меріме ще на початку 20-их років, у студентську пору.

Незабаром після знайомства зі Стендалем і починається самостійна літературна діяльність Меріме.

Вперше, однак, широку популярність Меріме завоював у 1825 році, опублікувавши збірник п'єс "Театр Клари Газуль". Меріме видав свій збірник за твір деякої — вигаданої ним — іспанської акторки і суспільної діячки Клари Газуль. "Театр Клари Газуль" — надзвичайно самотутнє явище у французькій драматургії двадцятих років 19 століття. П'єси Меріме, пронизані симпатією до визвольного руху іспанського народу, звучали задерикувато, дихали оптимістичною вірою в неминучість перемоги прогресивного початку.

Сучасників Меріме, що звикли до великих міркувань, уражало в п'єсах письменника стрімкий розвиток дії, безупинне чергування коротких виразних сцен, повне ігнорування правил про три єдності, несподівані і різкі переходи від сатиричних епізодів до пасажів.

Наступні твори Меріме названий ним "Гюзла" ("Гуслі"), був знову зв'язаний з літературною містифікацією. Містифікація Меріме увінчалася блискучим успіхом. Пушкин і Міцкевич прийняли створені його уявою добутки за твори слов'янської народної поезії і рахували можливим деякі з них перекласти на рідну мову (Міцкевич перевів баладу "Морлак у Венеції", а Пушкін включив у свої "Пісні західних слов'ян" переробку одинадцяти поем "Гюзлі").

У 1828 році друкарня, що належала тоді Оноре де Бальзаку, віддрукувала історичну драму Меріме "Жакерія", присвячену бурхливим подіям далекого 16 століття.

Завершує перший період літературної діяльності Меріме його історичний роман "Хроніка царювання Карла 4-ого" (1829) — своєрідний підсумок ідейних і художніх шукань письменника в ці роки.

Проспер Меріме на початку свого творчого шляху, як уже відзначалося, примикав до романтичного руху. Вплив романтичної естетики довго продовжувало позначатися в творах письменника: воно відчутно у всіх його творчій спадщині. Але поступово літературна діяльність Меріме приймала усе більш чітко виражений реалістичний характер. Наочне втілення цієї тенденції ми знаходимо в "Хроніку царювання Карла 4-ого"

Проспер Меріме, ніколи не мав такої слави і авторитету, як Стендаль або Бальзак. Але це не зменшує значення його творчості. Художній розвиток Меріме виявився найтіснішим образом пов'язаним із ходом суспільного життя його країни, хоча сам письменник не намагався цей зв'язок публічно обґрунтувати або публіцистично задекларувати. Важливу роль у творчому становленні Меріме зіграло його знайомство із Стендалем у 1822 р. Стендаль затяг Меріме до лав республіканців, заволік своїм бойовим духом, непримиримим ставленням до режиму Реставрації.

У 1827 р. Меріме видав збірку "Гузла, або Збірка іллірійських пісень, записаних у Далмації, Боснії, Хорватії та Герцеговині", яка нібито носила яскраво виражений романтичний характер. Насправді збірка уявляла собою знування над романтичними цінностями: тільки одна сербська пісня була насправді фольклорною, інші 28 були створені самим Меріме і видані за фольклорні. Дивує те, що Пушкін, Міцкевич і ціла купа вчених німців сприйняла збірку серйозно: в Німеччині були захищені дисертації, Пушкін і Міцкевич переклали низку пісень як фольклорних, без посилок на Меріме. У 1835 р. Пушкін звернувся до професора Соболевського, який особисто знав Меріме, із проханням з'ясувати ситуацію. Меріме прислав до Росії листа із вибаченнями і пояснив: " "Гузлу" я написав по двом причинам, — по-перше, я хотів посміятися над "місцевим колоритом", в який ми сліпо вдарилися". Інший мотив виявився зовсім тривіальним: нестача грошей. Меріме вибачився і здивувався тим, що Пушкін попався. Так звані фольклорні балади несуть в собі іронічний підтекст, який важко не побачити.

У 1825 р. Меріме видав збірку "Театр Клари Гасуль", яка уявляла собою нову містифікацію. Тепер Меріме ховався за іменем вигаданої іспанської письменниці і театральної діячки. Нібито іспанські п'єси дивують вмінням Меріме проникати в душу іншого народу. Іспанія стала для Меріме одним із естетичних орієнтирів ще із 1820-х рр. і набула особливого значення для його творчості. Французькому класицизму, який ще панував в ті часи на паризькій сцені, вироджуючись і навіваючи нудоту, Меріме противопоставив живий, несучий сильний заряд ренесансної естетики, іспанський театр. Меріме, взагалі, протиставив раціональну і цинічну Францію стихійній і "підсвідомій" Іспанії.

Але хочу підкреслити, що саме новели Меріме найкраща частина його творчого доробку. письменник — реаліст, основоположник жанру реалістичної новели цікавився загальнолюдськими та індивідуальними проблемами. Його новелістика характеризується широтою тематики, цікавими образами. Особливо гостро в новелах Меріме простежується така риса як психологізм.

Спочатку Меріме писав побутові новели, а потім письменник створює так звані екзотичні новели — "Матео Фальконе", "Таманго", "Коломба", "Кармен". Герої цих новел люди, котрі понад усе цінують власну свободу і відстоюють її.

П. Меріме в житті був трохи диваком. своєю службою він дуже пишався, а був він близько двадцяти років високим чиновником, головним інспектором історичних пам'яток.

Свою літературну діяльність письменник ніколи не афішував. Меріме добре знав

російську мову, перекладав Пушкіна, Гоголя, Тургенєва, Марка Вовчка.

П. Меріме спочатку писав п'єси, які пізніше видає в окрему збірку під назвою "Театр Клари Гасуль" (Клара Гасуль — це видатна іспанська акторка). Трохи пізніше видає книжку "Гуслі", де вміщує ніби зібраний і оброблений ним фольклор південних слов'ян. Це було придумано настільки вдало, що О. Пушкін, російський поет, частину цих творів поклав в основу своїх "Пісень південних слов'ян".

Меріме дуже любив історію і захоплювався нею. Він пише історичні твори: драму про французьку селянську віну XVI сторіччя і роман "Хроніка часів Карла IX". Письменник прагнув відтворити справжні характери і звичаї, зосередитись не на деталях, а на зображенні героїв у дії.

Його образи не історичні особи, це вигадані люди, але вони були типовими для свого часу.

Драма "Жакерія" і роман "Хроніка царювання Карла 4-ого" Меріме — яскраві приклади того жвавого інтересу до історичної проблематики, до вивчення й осмислення національного минулого, що охопив передову суспільну і художню думку Франції в двадцятих і початку тридцятих років дев'ятнадцятого сторіччя. Осмислюючи події далекого минулого, Меріме не підганяв їх під сучасність, а шукав у них ключ до закономірностей його епохи, що цікавила, а тим самим і до відкриття більш широких історичних узагальнень.

"Хроніка царювання Карла 4-ого" завершує перший етап літературної діяльності Меріме. Істотні зміни в житті і творчості письменника викликає липнева революція.

В роки Реставрації Меріме захоплювався зображенням великих суспільних катаклізмів відтворенням широких соціальних полотнин, розробкою історичних сюжетів, його увагу привертали великі, монументальні жанри.

2. П. Меріме як видатний автор новел.

Психологізм — основна риса його коротких творів

Після винятково плідного 1829 року художня діяльність Меріме розвивається надалі менш бурхливо. Він тепер не настільки активно бере участь у повсякденному літературному житті, рідше публікує свої твори, подовгу їх виношуючи, копітко обробляючи їхню форму, домагаючись її граничної карбованості і простоти.

Новели Меріме дихають психологізмом. Вони містять у собі в першу чергу проникливе і різке викриття вдач пануючого суспільства. Ці критичні тенденції, дуже різноманітні по своїх формах, чітко відносяться до 1829-1830 років і, що ввійшли згодом у збірник "Мозаїка" (1833).

У цілому ряді своїх новел ("Етрусська ваза", "Подвійна помилка", "Арсена Гійо") Меріме розкриває бездушність і черствість так званого "вищого світу". Порочне і лицемірне світське суспільство, як показує Меріме, не терпить яскравих індивідуальностей. Воно породжує в людях, чуттєвих по натурі, особливу вразливість і хворобливу недовіру до навколишнього.

Через усе своє життя Меріме, раціоналіст і спадкоємець просвітительських традицій, проніс вороже відношення до церкви і релігії. Ці ідейні мотиви знайшли своє

відображення й у новелах письменника, у тому числі в "Душах чистилища" (1834).

Істотну роль у новелах Меріме грає художнє втілення письменника його позитивного ідеалу. У цілому ряді ранніх новел (такі, наприклад, "Партія в триктрак", "Етрусская ваза") Меріме зв'язує пошуки цього ідеалу з образами чесних, найбільш принципових і чистих представників пануючого суспільства. Поступово, однак, погляд Меріме усе більш наполегливо звертається до людей, що коштують за боковим вітарем цього суспільства, до представників народного середовища. У їхній свідомості Меріме відкриває ті дорогі його серцю щиросердечні якості, що, на його думку уже втрачені буржуазними колами: цілісність характеру і пристрасність натури, безкорисливість і внутрішня незалежність. Тема народу як хоронителя життєвої енергії, нації як носія високих етичних ідеалів відіграє значну роль у творчості Меріме 30—40-х років.

Разом з тим Меріме був далекий від революційно-республіканського руху свого часу, вороже відносився до боротьби робітничого класу.

Видатне місце в літературній спадщині Меріме (1844 рік), твір у який зливаються воедино основні ідейні мотиви Меріме-новеліста: зображення відразливого егоїзму, що ховається за лицемірною маскою добропорядних представників і представниць буржуазного суспільства.

Спочатку революційні події не викликали особливих побоювань у Меріме, однак поступово настрої письменника змінюються, стають усе більш тривожними: він передчуває неминучість подальшого загострення суспільних протиріч і страшисться його, боїться, як би воно не стало фатальним для існуючого порядку.

Саме острах нових революційних виступів пролетаріату і спонукує Меріме прийняти державний переворот Луї Бонапарта. Важка і тривала криза переживала після 1848 року і Меріме-художник. Це не означає, що творча діяльність Меріме в ці роки ослабнула, стала менш активної. Для того, щоб переконатися в помилковості такого припущення, досить ознайомитися з многообразнейшей переписуванням, що він особливо інтенсивно вів у цей період. Він знайшов інші шляхи утілення своєї творчості — як історик, літературний критик, перекладач.

Меріме вивчив російську мову і став переводити Пушкіна, Гоголя, Лермонтова, І.З. Тургенєва. "Російська мова, — із замилюванням писав він у статті про Гоголя, — наскільки можу судити, самий багатий із усіх європейських мов; він начебто створений для вираження найтонших відтінків. При його незвичайній стислості і разом з тим ясності, йому досить одного слова для з'єднання багатьох думок, що на інших мовах зажадали б цілої фрази" Меріме перевів на французьку мову з Пушкіна: "Пікову даму", "Постріл" і прозою вірша: "Гусара", "Пророки", "Анчар", "Опричник"; з Гоголя він перевів "Ревізора" і уривки з "Мертвих душ". З Лермонтова "Мцири" (разом з І.З. Тургенєвим), з І.З. Тургенєва розповіді: "Примари", "Петрушка", "Дивна історія" і ін.

Меріме написав кілька статей про російську літературу (про Пушкіна, Гоголя, Тургенєву).

Творчість Меріме було високо оцінене російськими письменниками. Його переводили і про нього писали: Пушкін, Жуковський, Гоголь, Григорович, Аполлон

Григор'єв, Гаршин, Тургенєв.

Ніж далі іде в минуле 19 століття, чим неумолимей перевіряє час його художні цінності, тим очевидней стає, що творчість Меріме витримало цей строгий іспит, залишалось одним із замечательнейших досягнень французького критичного реалізму.

У новелі "Таманго" розповідається про капітана Леду, який займався работоргівлею, хоча вона у ті часи була вже заборонена. Продавав йому своїх одноплемінців негритянський вождь Таманго, який людей вважав за непотрібний хлам.

У пориві п'яного божевілля він дарує капітанові Леду свою кохану дружину, але опам'ятавшись, хоче її знову повернути.

За наказом капітана моряки схопили Таманго, і він став таким же невольником, як і ті раби, котрих він продавав.

На кораблі вождь негрів піднімає повстання. білі работорговці були вбиті, але трапилась біда: жоден негр не вмів управляти кораблем. Коли майже усі загинули, залишився живий тільки Таманго. Невдовзі англійський фрегат "Беллона" підібрав його.

Таманго навчився англійської мови, був літаврщиком у полковому оркестрі, без міри пив цукрову горілку, помер від запалення легенів.

Відомо, що новела була написана у 1829 році і увійшла до збірки "Мозаїка". У творчості письменника чітко відчувається потяг до сильних характерів. Це, діти, була риса часу.

Не тільки у літературі існувала вона, але й у живописі (Е. Делакруа) і в музиці (Г. Берліоз)

Мені до вподоби висловлювання німецького поета Гете, що стало і епіграфом сьогодняшнього уроку: "Поведінка — дзеркало, в якому кожен показує свій облік".

Якщо це висловлювання застосувати до героїв новели Меріме "Таманго", то стає очевидним, що кожний із героїв своєю поведінкою, як в дзеркалі, показав свій облік.

Капітан Леду — людина, котра винна у трагічній долі негрів і їхнього вождя. Його облік — це зрада, підкуп, обман.

Щодо Таманго, то у "своім дзеркалі" він показав егоїзм, дикість, жорстокість, але в його обліку відбиваються і суто людські риси: прагнення волі, могутні почуття.

Я думаю, що саме ці риси і підносять Таманго над його поневолювачами.

Висловлювання англійського письменника Теккерея мені найбільше сподобалось: "Посійте вчинок і ви пожнете звичку, посійте звичку і ви пожнете характер, посійте характер і ви пожнете долю".

Мені здається, що його можна віднести і до Таманго, і до капітана Леду.

Капітан був бравим моряком і службу починав просити матросом, але він не любив спокійного життя. Найголовнішим для нього був гаманець, і Леду старався, щоб він завжди був туго набитий. З цього і почалося, а згодом він став незамінною людиною для торгівців "чорним деревом".

Щодо Таманго, то думаю, що саме з якогось одного вчинку і почав він продажу одноплемінців. Цей вчинок переріс у звичку, яка згодом стала характером.

Зупинитися вождь не міг і, зрештою, не хотів. Тільки випадок, який стався з ним, змінив усе його життя.

Як для капітана Леду, так і для Таманго, усе починалось з якогось маленького вчинку, який став звичкою, характером, долею...

Я розумію, що він зіпсований європейською цивілізацією, але щоб там не говорили, кожна людина має на плечах голову і за свої поступки несе відповідальність.

Таманго жорстоко покараний, але що поробиш, коли голова без розуму, як ліхтар без свічки...

Таманго робив жахливе. Він продавав за безцінь людей свого племені. Діти, старі, хворі — це для нього хлам, який можна продати за стару рушницю, якийсь мотлох чи пляшку горілки.

Автор звинувачує свого героя і насторожує читача, що Таманго буде жорстоко покараний.

Меріме засуджує работоргівлю, капітана Леду і його однобічників, котрі по-своєму зруйнували стійкий моральний світ "нецивілізованих" народів.

Хоча Таманго егоїстичний, жорстокий неосвічений у нього більше в характері людського, що підносить його вище над поневолювачами. Таманго прагне волі, має могутні почуття, він гордий і витривалий.

Меріме нічого не прикрашає, показує події буденними, такими, якими вони були насправді. Письменник бачить своїх героїв у той момент, коли вони вирішують для себе питання великої ваги: чи зберегти життя, особисте благополуччя, втративши совість і особисті моральні принципи, а чи залишитись вірним цим принципам, але загинути.

Новели Меріме навчають нас бути людяними, бо всі наші вчинки, дії, як у дзеркалі, відбиваються у нашій поведінці. Меріме був тонким психологом людської душі.

Використана література:

1. Історія світової літератури. — М., 1998.
2. Качур І.С. Проспер Меріме в своїй творчості. — К., 1996.
3. Літературна енциклопедія. — К., 1988.